Montessori Lastekeskus

SAAME SÕPRADEKS MTÜ

MONTESSORI

lastehoiu õppekava

TALLINN • 2026

SISUKORD

1. Lastehoiu eripära ja õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

1.1. Montessori Lastekeskuse eripära
1.2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

2. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

2.2.1. Individuaalne töö ja tegevused väikeses rühmas
2.2.2. Ring, muusika ja rütmitegevused
2.2.3. Liikumine ja kehaline tegevus
2.2.4. Loov- ja käelised tegevused
2.2.5. Sensoorne tegevus ja praktiline elu
2.2.6. Vaba mäng ja õues viibimine

2.3. Montessori pedagoogika rakendamine

2.3.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted
2.3.2. Ettevalmistatud õpikeskkond
2.3.3. Montessori materjalid ja nende kasutamine
2.3.4. Lapse iseseisvus ja valikuvõimalused
2.3.5. Täiskasvanu roll ja lapse vaatlemine
2.3.6. Individuaalne areng ja õppimise tempo

3. Lapse eeldatavad üldoskused
3.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused
3.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

4. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted, dokumenteerimine ja korraldus
4.1. Lapse arengu jälgimine ja hindamine
4.2. Lapse arengu toetamine
4.3. Arengu hindamise dokumenteerimine
4.4. Koostöö vanemaga lapse arengu toetamisel

5. Vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus
5.1. Koostöö põhimõtted
5.2. Koostöö korraldus

6. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

7. Õppekava koostamise alused ja kinnitamise andmed

1. Lastehoiu eripära ja õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

1.1. Montessori Lastekeskuse eripära

Montessori Lastekeskus on lastehoid, kus õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse Alushariduse riiklikust õppekavast ning Montessori pedagoogika põhimõtetest. Lastekeskuse tegevuse keskmes on lapse heaolu, turvalisus ja terviklik areng.

Lapse arengut toetatakse ettevalmistatud ja eakohases keskkonnas, kus lapsel on võimalus tegutseda iseseisvalt, teha eakohaseid valikuid ning õppida mängu, praktilise tegevuse, avastamise ja vahetu kogemuse kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestatakse iga lapse vanust, arengutaset, individuaalseid vajadusi ja huve.

Missioon on pakkuda lapsele turvalist, hoolivat ja arengut toetavat keskkonda, kus kujunevad iseseisvus, enesekindlus, uudishimu ja hoolivus.

Visioon on olla kvaliteetne ja usaldusväärne Montessori lastehoid, kus ühendatakse Montessori pedagoogika ja kaasaegsed teadmised lapse arengust.

1.2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Montessori Lastekeskuse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk on toetada iga lapse terviklikku ja järjepidevat arengut koostöös lapse ja perega, arvestades lapse vanust, arengutaset, individuaalseid vajadusi ja huve.

Õppe- ja kasvatustegevusega toetatakse lapse:

- mängu-, tunnetus- ja õpioskuste arengut;
- sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste kujunemist;
- keelelist, füüsilist, vaimset, emotsionaalset ja loovat arengut;
- iseseisvuse, enesekindluse ja vastutustunde kujunemist;
- uudishimu, õppimisrõõmu ja loovuse säilimist;
- hoolivat suhtumist teistesse inimestesse ja ümbritsevasse keskkonda.

Õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse Montessori pedagoogika põhimõtetest ning ollakse avatud kaasaegsetele ja tõenduspõhistele lähenemistele, mis toetavad lapse arengut, heaolu ja õppimist.

2. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse lapse individuaalsest arengutasemest, vajadustest, huvidest ja võimetest. Arvestatakse lapse varasemaid kogemusi ning võimaldatakse lapsel areneda talle sobivas tempos.

Lapsele tagatakse turvaline, hooliv ja arengut toetav keskkond, kus väärtustatakse lapse individuaalsust, omaalgatust, loovust, iseseisvust ja õppimisrõõmu. Lapsega suheldakse lugupidavalt ning tema arvamust ja vajadusi arvestatakse eakohaselt.

Õppimine toimub lapse jaoks tähenduslike ja aktiivsete tegevuste kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuses kasutatakse mängu, igapäevatoiminguid, praktilisi tegevusi, uurimist, vaatlemist, katsetamist, liikumist, muusikat ja loovtegevusi. Tegevused on eakohased, eesmärgistatud ja omavahel lõimitud.

Lapsele võimaldatakse tegutseda nii iseseisvalt kui ka koos teiste lastega. Toetatakse koostöö, suhtlemise, eneseregulatsiooni ja probleemide lahendamise oskuste kujunemist ning arvestatakse lapse individuaalse arengutempoga.

Õppe- ja kasvatustegevuses arvestatakse lapse keelelist ja kultuurilist tausta ning toetatakse eesti keele arengut ja kasutamist igapäevases suhtluses. Väärtustatakse Eesti kultuuri ja traditsioone ning austatakse teiste kultuuride eripära.

Õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse Montessori pedagoogika põhimõtetest, sealhulgas lapse iseseisvuse, keskendumise, praktiliste oskuste ja individuaalse arengu toetamisest. Montessori pedagoogikat rakendatakse paindlikult ning ollakse avatud kaasaegsetele ja tõenduspõhistele lähenemistele, mis toetavad lapse arengut ja heaolu.

Tegevuste kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse lapse huvi ja valmisolekut ning vajadusel kohandatakse tegevusi vastavalt lapse arengule ja vajadustele.

2.2.1. Individuaalne töö ja tegevused väikeses rühmas

Õppe- ja kasvatustegevuses pööratakse tähelepanu igale lapsele individuaalselt. Lapsega töötatakse päeva jooksul individuaalselt või väikeses rühmas, lähtudes tema vanusest, arengutasemest, huvidest, vajadustest ja valmisolekust.

Lapsehoidja tutvustab lapsele uusi Montessori materjale individuaalselt, näidates rahulikult ja samm-sammult, kuidas materjaliga tegutseda. Seejärel saab laps ise materjali kasutada, tegevust korrata ja omas tempos harjutada. Materjali valikul arvestatakse lapse arengutaset, huvi ja valmisolekut.

Lapsehoidja jälgib lapse tegutsemist ning vajadusel toetab ja suunab teda, võimaldades lapsel võimalikult iseseisvalt tegutseda. Lapsele antakse aega keskendumiseks, kordamiseks ja tegevuse lõpetamiseks.

Väikese rühma tegevused võimaldavad lastel õppida üksteiselt, harjutada suhtlemist ja koostööd ning arvestada kaaslastega. Tegevuste käigus toetatakse ühises tegevuses osalemist, kokkulepetest kinnipidamist ja eneseregulatsiooni.

Montessori rühmas võivad koos tegutseda erinevas vanuses lapsed. Erivanuseline rühm on Montessori pedagoogikas loomulik ning võimaldab lastel õppida üksteiselt, jäljendada kaaslaste tegevusi ja arendada koostööoskusi. Vanemad lapsed saavad nooremaid aidata ning nooremad õppida vanemate laste eeskujust. Selline rühmakorraldus loob loomuliku, perekeskkonda meenutava õhkkonna.

Individuaalses ja väikese rühma tegevuses kasutatakse Montessori materjale, loov- ja käelisi tegevusi, sensoorseid tegevusi ning praktilise elu tegevusi. Tegevuste sisu ja raskusastet kohandatakse vastavalt lapse arengule ja vajadustele.

Lapse tegevusi ja arengut jälgitakse järjepidevalt. Vaatluste põhjal kavandatakse edasisi tegevusi ning vajadusel valitakse lapsele uusi või täiendavaid materjale ja tegevusi, mis toetavad tema arengut, iseseisvust ja õppimist.

2.2.2. Ring, muusika ja rütmitegevused

Lastehoiu päeva jooksul toimuvad lühikesed ühised kogunemised ehk ringitegevused, mille eesmärk on toetada laste omavahelist suhtlust, kuulamisoskust, keelelist arengut, rütmitunnet, muusikalist väljendust ja grupis tegutsemise oskust. Ringitegevuse kestus ja sisu kohandatakse laste vanuse, arengutaseme ja valmisoleku järgi.

Ringis kasutatakse eakohaseid laule, liisusalme, rütmiharjutusi, liikumise ja muusikaga seotud tegevusi ning lühikesi vestlusi. Lapsi kaasatakse aktiivselt, kuid last ei sunnita ühistegevuses osalema, kui ta vajab samal ajal individuaalset tegevust või rahulikumat tegutsemist.

Muusikategevustes lauldakse ja kuulatakse erinevat muusikat, harjutatakse rütmi ja tempot ning kasutatakse lihtsaid rütmipille ja kehapillitehnikaid, näiteks plaksutamist, koputamist ja liikumist muusika saatel. Kasutatakse eakohaseid rütmipille, nagu rütmipulgad, kõristid, trummid ja ksülofonid. Tegevuste käigus õpitakse kuulama, kordama ja eristama erinevaid rütme, helisid ja temposid.

Muusika ja liikumine on omavahel seotud. Lapsed liiguvad, tantsivad, kõnnivad, hüppavad, marsivad ja teevad lihtsaid rütmilisi liigutusi vastavalt muusikale. See toetab lapse kehatunnetust, koordinatsiooni, rütmitunnet, kuulamisoskust ja eneseväljendust.

Muusikategevustes tutvustatakse lastele erinevaid muusikastiile, laule ja kultuuritraditsioone, sealhulgas Eesti muusikakultuuri ning laste erineva kultuurilise ja keelelise taustaga seotud muusikat.

Muusikategevusi korraldatakse nii kogu rühma ühistegevusena kui ka väiksemates gruppides. Montessori põhimõtetest lähtudes arvestatakse lapse individuaalset valmisolekut ning võimaldatakse lapsel aktiivselt osaleda, kuulata või jätkata samal ajal iseseisvat tegevust.

2.2.3. Liikumine ja kehaline tegevus

Liikumine on Montessori keskkonnas lapse arengu loomulik ja oluline osa. Õppe- ja kasvatustegevuses võimaldatakse lapsel liikuda, harjutada keha koordinatsiooni ja tasakaalu ning kujundada järk-järgult kontrolli ja täpsust oma liigutuste üle. Liikumine toetab lapse iseseisvust, keskendumist, eneseregulatsiooni ja aktiivset kohanemist ümbritseva keskkonnaga.

Igapäevases tegevuses kasutatakse eakohaseid liikumis- ja võimlemistegevusi, mida viiakse läbi nii muusika saatel kui ka ilma. Tegevused sisaldavad kõndimist, jooksmist, hüppamist, ronimist, tasakaalu hoidmist, erinevaid kehaasendeid ja liikumisviise ning lihtsaid koordinatsiooni arendavaid harjutusi.

Liikumistegevustes pööratakse tähelepanu liikumise koordinatsioonile, tasakaalule, kehatunnetusele, liigutuste kontrollile ja täpsusele. Lapsele antakse võimalus liigutusi korduvalt harjutada ning tegutseda oma arengutasemele sobivas tempos.

Lisaks kavandatud võimlemis- ja liikumistegevustele korraldatakse regulaarselt suurmotoorikat toetavaid liikumismänge. Mängude kaudu arendatakse lapse liikumisoskusi, koordinatsiooni, ruumis orienteerumist, reaktsioonikiirust, koostööd ja kokkulepetest kinnipidamist.

Liikumine on seotud ka Montessori praktilise elu tegevustega. Igapäevastes tegevustes harjutab laps esemete kandmist, tõstmist, valamist, avamist ja sulgemist, töövahendite kasutamist ning enda ja keskkonna eest hoolitsemist. Need tegevused toetavad liikumise kontrolli ja koordinatsiooni, iseseisvust ja keskendumist.

Lapsele võimaldatakse võimalikult palju vabadust liikuda ettevalmistatud keskkonnas, arvestades kokkulepitud piire, teiste laste turvalisust ja keskkonna korrastatust. Täiskasvanu roll on luua turvalised tingimused, näidata vajadusel liikumisviisi ning jälgida lapse arengut ja vajadusi.

Õues viibimine toimub lastehoiu päevakava ja rühma töökorralduse alusel. Pikema päeva rühmas võimaldatakse lastele igapäevast õues viibimist, liikumist ja tegevusi värskes õhus. Poole päeva rühma päevakava on lühem ning selle raames õues viibimist üldjuhul ei toimu. Rühma töökorralduse muutumisel korraldatakse õues viibimine vastavalt uuele päevakavale.

Õues tegutsemisel toetatakse lapse suurmotoorikat, tasakaalu, koordinatsiooni, ruumis orienteerumist, iseseisvust ning huvi ümbritseva looduskeskkonna vastu.

Liikumistegevuste sisu ja raskusastet kohandatakse vastavalt lapse vanusele, arengutasemele ja individuaalsetele vajadustele. Eesmärk ei ole võistluslik tulemus, vaid lapse järkjärguline kehaline areng, liikumisrõõm, enesekindlus ja iseseisvus.

2.2.4. Loov- ja käelised tegevused

Loov- ja käelised tegevused toetavad lapse loovust, kujutlusvõimet, eneseväljendust, peenmotoorikat, silma ja käe koostööd ning liigutuste täpsust. Montessori käsitluses on loominguline eneseväljendus lapse loomuliku arengu osa ning seda toetatakse ettevalmistatud keskkonna ja eakohaste vahendite kaudu.

Lastele pakutakse võimalusi joonistamiseks, maalimiseks, voolimiseks, kleepimiseks, rebimiseks, lõikamiseks, voltimiseks ja erinevate materjalide kombineerimiseks. Kasutatakse erinevaid kunsti- ja käelisi vahendeid ning looduslikke ja igapäevaseid materjale, mis võimaldavad lapsel uurida nende omadusi, värvi, kuju, tekstuuri ja kasutusvõimalusi.

Lapsehoidja tutvustab vajadusel individuaalselt või väikesele rühmale vahendite ja materjalide sobivat kasutamist. Lapsele näidatakse rahulikult ja samm-sammult töövahendi kasutamist ning seejärel võimaldatakse tal iseseisvalt tegutseda, uurida ja katsetada. Lapsele antakse piisavalt aega tegevuse kordamiseks ja lõpuleviimiseks.

Loovtegevustes on oluline lapse enda valik, aktiivne tegutsemine ja eneseväljendus. Tähelepanu pööratakse eelkõige loomeprotsessile, mitte kõigi laste ühesugusele lõpptulemusele. Lapse tegevust ei piirata kohustusliku näidise kopeerimisega ning tema loomingulisi valikuid ja individuaalset väljendusviisi austatakse.

Käelistes tegevustes pööratakse tähelepanu silma ja käe koostööle, käelisele osavusele, liigutuste kontrollile ja täpsusele. Joonistamine, maalimine, lõikamine, kleepimine, voltimine ja voolimine annavad lapsele võimaluse harjutada töövahendite kasutamist ning arendada järk-järgult peenmotoorikat ja koordinatsiooni.

Loovtegevused on seotud ka Montessori praktilise elu ja sensoorse tegevusega. Laps õpib kasutama erinevaid töövahendeid, korrastama töökohta, hoolitsema kasutatud vahendite eest ning lõpetatud tegevuse järel oma töökohta korrastama. Erinevate materjalidega tegutsemine pakub lapsele sensoorseid kogemusi ning toetab tähelepanu, keskendumist ja iseseisvust.

Loov- ja käeliste tegevuste teemade valikul arvestatakse Eesti kultuuri ja traditsioonidega ning tähistatakse eakohaselt Eestis levinud tähtpäevi ja sündmusi, näiteks isadepäeva, uue aasta saabumist, naistepäeva, Eesti Vabariigi aastapäeva ja teisi olulisi tähtpäevi.

Kuna lastehoius võivad koos olla erineva keelelise, kultuurilise ja usulise taustaga lapsed, arvestatakse tegevuste kavandamisel ka laste ja nende perede kultuuriliste traditsioonide ning ettepanekutega. Vanematel on võimalus teha ettepanekuid oma kultuuriga seotud tähtpäevade, tavade või teemade tutvustamiseks. Võimalusel tutvustatakse lastele erinevate kultuuride traditsioone ja tähtpäevi loovtegevuste, muusika, lugude ja muude eakohaste tegevuste kaudu.

Lapse ja pere kultuurilisi ning usulisi tõekspidamisi austatakse. Lapse osalemisel tegevustes arvestatakse tema pere väärtuste ja veendumustega ning vajadusel pakutakse lapsele sobivat alternatiivset tegevust. Ühtegi last ei sunnita osalema tegevuses, mis on vastuolus tema pere kultuuriliste või usuliste veendumustega.

Loovtegevused võivad toimuda individuaalselt, väikeses rühmas või kogu rühma ühistegevusena ning neid lõimitakse võimalusel teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega. Näiteks võib loovtegevus toetada keelelist arengut, muusikat, sensoorseid kogemusi, praktilise elu oskusi või ümbritseva keskkonna uurimist.

Lapse tegevuse käigus arvestatakse tema individuaalset arengutaset, huvi ja valmisolekut. Lapsehoidja jälgib lapse tegutsemist ning pakub vajadusel uusi materjale või tegevusi, mis toetavad lapse edasist arengut, iseseisvust ja loovat eneseväljendust.

2.2.5. Sensoorne tegevus ja praktiline elu

Sensoorne tegevus ja praktilise elu tegevused on Montessori õppe- ja kasvatustegevuse oluline osa. Nende kaudu toetatakse lapse iseseisvust, keskendumist, liigutuste koordinatsiooni, meelte kaudu õppimist ning oskust oma tegevust kavandada ja lõpule viia.

Praktilise elu tegevused (Exercises of Practical Life) on seotud lapse igapäevase elu ja teda ümbritseva keskkonnaga. Lapsele pakutakse võimalusi tegutseda eesmärgipäraselt ning õppida igapäevaseid oskusi, mis toetavad tema iseseisvust ja kohanemist rühmaeluga.

Praktilise elu tegevused hõlmavad muu hulgas ettevalmistavaid tegevusi, enese eest hoolitsemist, keskkonna eest hoolitsemist ning viisakus- ja suhtlemisoskuste kujundamist (*Grace and Courtesy*). Laps saab harjutada näiteks valamist, tõstmist, kandmist, avamist ja sulgemist, pesemist, pühkimist, korrastamist, esemete paigutamist ning enda ja ühise keskkonna eest hoolitsemist.

Tegevustes pööratakse tähelepanu **liigutuste kontrollile ja koordinatsioonile (Control and Coordination of Movement)**. Lapsele antakse võimalus kasutada oma käsi eesmärgipäraselt, harjutada liigutuste täpsust ja järjestust ning korrata tegevust seni, kuni see muutub lapse jaoks järjest sujuvamaks ja iseseisvamaks.

Praktilise elu tegevused on üles ehitatud nii, et laps saab kogeda tegevuse algust, selle läbiviimist ja lõpetamist ning seejärel oma töökoha korrastada. Tegevused sisaldavad

lapse jaoks selgeid ja jõukohaseid samme ning võimaldavad tal kogeda oma tegevuse tulemust. Võimalusel on tegevuses olemas loomulik või materjalist tulenev **kontroll vea üle (Control of Error)**, mis aitab lapsel oma tegevust ise märgata ja korrigeerida.

Sensoorsed tegevused (Sensorial Exercises) võimaldavad lapsel uurida ja täpsustada meelte kaudu saadud kogemusi. Laps saab erinevaid materjale vaadelda, katsuda, kuulata, võrrelda, sobitada, järjestada ja rühmitada. Tegevustes pööratakse tähelepanu näiteks suurusele, kujule, värvile, tekstuurile, helile ja teistele tajutavatele omadustele.

Lastele pakutakse ka vee-, puisteainete ja teiste eakohaste materjalidega tegevusi. Valamine, tõstmine, lusikaga tõstmine, ümbertõstmine, segamine, sorteerimine ja erinevate materjalide võrdlemine toetavad sensoorseid kogemusi, peenmotoorikat, silma ja käe koostööd ning keskendumist.

Sensoorsete materjalide ja praktilise elu vahendite kasutamisel on esmatähtis lapse **turvalisus ja heaolu**. Vahendite ja materjalide valikul arvestatakse lapse vanust, arengutaset ja võimalikke ohutegureid. Vee-, puisteainete, väikeste esemete ja teiste sensoorsete vahenditega tegutsemine toimub täiskasvanu juhendamisel ja järelevalve all. Vahendeid hoiustatakse viisil, mis välistab nende lubamatu või eakohatu kasutamise ning tagab rühmaruumi ohutuse.

Lapsehoidja tutvustab tegevust vajadusel individuaalselt või väikesele rühmale, näidates rahulikult ja täpselt tegevuse põhietappe. Seejärel võimaldatakse lapsel tegevust iseseisvalt korrata ja oma tempos harjutada. Täiskasvanu jälgib lapse tegevust ning sekkub vajadusel, et tagada lapse turvalisus ja toetada tegevuse eesmärgipärast sooritamist.

Praktilise elu ja sensoorseid tegevusi kohandatakse lapse vanuse, arengutaseme, huvide ja valmisoleku järgi. Tegevuste valikul arvestatakse lapse individuaalset arengut ning võimaldatakse lapsel liikuda järk-järgult lihtsamatelt tegevustelt keerukamate tegevusteni.

Tegevuste eesmärk on toetada lapse **iseseisvust, keskendumist, eneseregulatsiooni, liigutuste kontrolli ja koordinatsiooni, sensoorse taju täpsustumist ning vastutustunnet enda ja ühise keskkonna eest**. Praktilise elu ja sensoorseid tegevusi kasutatakse kogu päeva jooksul ning need on loomulikult lõimitud teiste õppe- ja kasvatustegevustega.

2.2.6. Vaba mäng ja õues viibimine

Vaba mäng on lapse igapäevase tegevuse oluline osa. Lapsele võimaldatakse aega ja sobivat keskkonda iseseisvaks mänguks ning tegevuse valimiseks. Vaba mängu kaudu arenevad lapse kujutlusvõime, loovus, suhtlemis- ja koostööoskused, eneseregulatsioon ning oskus iseseisvalt tegevust kavandada ja ellu viia.

Laps saab valida talle sobiva mängu, tegevuse ja vahendid ning tegutseda vastavalt oma huvidele ja arengutasemele. Lapsehoidja jälgib mängu, toetab vajadusel laste omavahelist suhtlemist ja koostööd ning aitab lahendada tekkinud olukordi. Vaba mängu käigus arvestatakse Montessori põhimõttega, et laps vajab võimalust iseseisvalt tegutseda, tegevust korrata ja süveneda.

Vaba mäng võib toimuda nii individuaalselt kui ka koos teiste lastega. Erinevas vanuses laste ühine mäng võimaldab lastel õppida üksteiselt, jäljendada kaaslaste tegevusi, arendada koostööoskusi ning kujundada loomulikku hoolivust ja abivalmidust.

Õues viibimine toimub lastehoiu pika tööpäevaga rühmas vastavalt rühma päevakavale ja töökorraldusele. Lastehoiu kasutuses ei ole eraldi mänguväljakut, mistõttu toimub õues tegutsemine läheduses asuvates rohe- ja looduslikes piirkondades. Jalutuskäikudel pööratakse tähelepanu ümbritsevale loodusele ning lastele võimaldatakse vaadelda taimi, puid, lilli, putukaid, linde ja teisi looduskeskkonna nähtusi. Looduse vaatlemine ja uurimine toetab lapse uudishimu, tähelepanelikkust ning huvi ümbritseva keskkonna vastu.

Õues mängimiseks võetakse vajadusel kaasa eakohased mänguvahendid, millega lapsed saavad mängida nii iseseisvalt kui ka koos kaaslastega. Lisaks mängule võimaldatakse lastel jalutamise, jooksmise, hüppamise, ronimise, tasakaalu harjutamise ja muude liikumistegevuste kaudu arendada suurmotoorikat ja kehalist koordinatsiooni.

Õues tegutsemine võib olla nii vabalt kujunev kui ka lapsehoidja poolt kavandatud. Lapsehoidja juhib laste tähelepanu looduskeskkonnale, toetab vaatlemist ja uurimist ning arvestab laste huvide ja küsimustega.

Poole päeva rühma lühema päevakava tõttu õues viibimist üldjuhul ei toimu. Sellisel juhul toetatakse laste liikumisvajadust rühmaruumis kavandatud liikumis-, võimlemis- ja suurmotoorikat arendavate tegevuste kaudu.

Õues viibimise korraldamisel arvestatakse laste vanust, arengutaset, individuaalseid vajadusi, ilmastikuolusid ja turvalisust. Lapsehoidja tagab lastele sobiva järelevalve ning ohutu ja arengut toetava keskkonna.

2.3. Montessori pedagoogika rakendamine

Montessori Lastekeskuse õppe- ja kasvatustegevuse põhisuunaks on Montessori pedagoogika. Lastekeskus alustas tegevust 2005. aastal ning on järjepidevalt rakendanud Montessori pedagoogika põhimõtteid laste igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses. Lastekeskus tegutses algselt Riva Keskus OÜ koosseisus ning tänapäeval tegutseb Saame Sõpradeks MTÜ all. Tegevusvormi muutumisest hoolimata on keskuse pedagoogiline suund ja põhiväärtused säilinud.

Montessori pedagoogikat käsitletakse Lastekeskuses mitte üksnes õppemeetodina, vaid lapse terviklikku arengut ja enesearengut toetava lähenemisena. Eesmärk ei ole ainult

uute teadmiste ja oskuste omandamine, vaid lapse järkjärguline kujunemine iseseisvaks, eneseteadlikuks, keskendunuks ja teistega arvestavaks tegutsejaks. Montessori lähenemise oluline osa on anda lapsele võimalus areneda oma võimete ja valmisoleku kohaselt ning kujundada oskusi, mida ta saab kasutada ka väljaspool lastehoiu keskkonda.

Montessori Lastekeskuse tegevuses lähtutakse Montessori pedagoogika põhimõtetest ning kasutatakse rahvusvaheliselt tunnustatud Montessori terminoloogiat. Õppe- ja kasvatustegevuse kirjeldamisel toetutakse muu hulgas Association Montessori Internationale (AMI) käsitlusele.

Association Montessori Internationale (AMI) on 1929. aastal Maria Montessori asutatud rahvusvaheline organisatsioon, mille eesmärk on säilitada, arendada ja edendada Montessori pedagoogikat ning toetada selle professionaalset rakendamist kogu maailmas. AMI välja töötatud terminoloogiat ja pedagoogilisi põhimõtteid kasutatakse Montessori koolitustes ja hariduspraktikas rahvusvaheliselt.

Käesolevas õppekavas kasutatavad Montessori terminid, näiteks *Prepared Environment* (ettevalmistatud keskkond), *Exercises of Practical Life* (praktilise elu tegevused), *Sensorial* (sensoorne tegevus), *Presentation* (materjali esitlemine) ja *Control of Error* (kontroll vea üle), aitavad kirjeldada Montessori pedagoogika rakendamist meie lastehoius.

AMI käsitlusele toetumine ei tähenda, et lastehoiu õppe- ja kasvatustegevus piirdub ainult klassikaliste Montessori materjalide või meetoditega. Montessori pedagoogika on meie põhisuund ja loob õppe- ja kasvatustegevusele selge pedagoogilise aluse, kuid selle rakendamisel ollakse avatud ka kaasaegsetele ja lapse arengut toetavatele lähenemistele. Nende kasutamisel arvestatakse Eesti õigusakte, lapse individuaalseid vajadusi ning lapse heaolu.

Pikaajaline praktiline kogemus on kinnitanud Montessori põhimõtete sobivust lapse individuaalse arengu, iseseisvuse, keskendumise, praktiliste oskuste ja sotsiaalsete oskuste toetamisel. Montessori pedagoogika rakendamisel lähtutakse lapse arengust, ettevalmistatud keskkonnast, lapse iseseisvast tegutsemisest, individuaalsest juhendamisest ja teadlikust vaatlusest.

Montessori Lastekeskus väärtustab avatud ja kaasaegset lähenemist õppe- ja kasvatustegevusele. Vajadusel kasutatakse ka teisi kaasaegseid ja tõenduspõhiseid meetodeid ning tegevusi, kui need toetavad lapse arengut ja on kooskõlas keskuse väärtuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidega.

Erinevate lähenemiste kasutamisel lähtutakse eelkõige lapse arenguvajadustest ja tegevuse eesmärgist. Oluline on, et kasutatavad meetodid toetaksid lapse aktiivset osalemist, iseseisvust, loovust, koostööoskust, õppimisrõõmu ja terviklikku arengut.

2.3.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted

Montessori Lastekeskuses kujundatakse õpi- ja kasvukeskkond viisil, mis toetab lapse turvalist, heaolu arvestavat ja terviklikku arengut. Keskkonna kujundamisel lähtutakse laste vanusest, arengutasemest, individuaalsetest vajadustest ja huvidest ning arvestatakse rühma koosseisu ja igapäevase tegevuse iseloomuga.

Keskkond hõlmab nii füüsilist kui ka sotsiaalset ja emotsionaalset keskkonda. Oluline on, et laps tunneks end lastehoius turvaliselt, väärtustatuna ja kaasatuna ning et keskkond toetaks tema loomulikku huvi ümbritseva maailma vastu. Lastekeskuses pööratakse tähelepanu rahulikule õhkkonnale, korrale, puhtusele, esteetilisusele ja tegevuste eesmärgipärasele korraldusele.

Ruumide ja tegevuskohtade kujundamisel arvestatakse lapse vajadust liikuda, tegutseda, uurida, suhelda ja puhata. Mööbel, tööpinnad ja muud keskkonnaelemendid valitakse ja paigutatakse võimalusel nii, et need oleksid lastele eakohaselt sobivad ning võimaldaksid neil keskkonnas turvaliselt tegutseda.

Lastekeskuse keskkond on mitmekülgne ja muutuv. Tegevusvõimalusi kohandatakse vastavalt laste arengule, huvidele, aastaajale ja rühma vajadustele. Keskkonda täiendatakse ja muudetakse järjepidevalt, et pakkuda lastele uusi kogemusi ning toetada nende arengut erinevates valdkondades.

Lastekeskuses võivad koos tegutseda erinevas vanuses lapsed. Erivanuseline rühm on Montessori pedagoogikale omane ning loob võimalusi erinevas vanuses laste loomulikuks koos tegutsemiseks, üksteiselt õppimiseks ja sotsiaalsete kogemuste omandamiseks. Rühma keskkonna ja tegevuste kavandamisel arvestatakse seejuures iga lapse individuaalset arengutaset ja vajadusi.

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel väärtustatakse Eesti loodust, kultuuri ja traditsioone. Võimalusel kasutatakse tegevustes looduslikke ja hooajalisi materjale, mis aitavad lastel märgata looduse muutumist, uurida ümbritsevat keskkonda ning kujundada hoolivat suhtumist loodusesse. Looduslike materjalide kasutamisel arvestatakse alati nende sobivuse ja ohutusega.

Lastekeskuse rühmas käivad erineva kultuurilise, keelelise ja perekondliku taustaga lapsed. Keskkonna kujundamisel arvestatakse kultuurilist mitmekesisust ning suhtutakse lugupidavalt laste ja perede erinevatesse keeltesse, kultuuridesse, traditsioonidesse ja maailmavaadetesse. Samal ajal tutvustatakse lastele Eesti kultuuri ja ühiseid traditsioone.

Keskkonna kujundamisel on esmatähtis lapse turvalisus ja tervise kaitse. Ruumid, mööbel, mängu- ja õppevahendid ning muud kasutatavad materjalid peavad olema puhtad, korras, eakohased ja ohutud. Keskkonna korrashoidu ja vahendite sobivust jälgitakse igapäevaselt. Katkised, määrdunud, kulunud või võimalikku ohtu kujutavad vahendid eemaldatakse kasutusest või korrastatakse.

Lisaks valmis Montessori materjalidele valmistatakse ja kohandatakse Lastekeskuses jooksvalt ka lihtsamaid lapse arengut toetavaid vahendeid. Ise valmistatud ja kohandatud vahendite puhul lähtutakse nende eesmärgist, lapse vanusest ja arengutasemest, kasutatavusest, esteetilisusest ning ohutusest. Enne vahendi kasutuselevõttu hinnatakse selle sobivust ja võimalikke riske ning rakendatakse vajadusel asjakohaseid ohutusmeetmeid. Vahendite kasutamisel arvestatakse laste vanust, arengutaset ja individuaalseid vajadusi ning tagatakse vajalik täiskasvanu juhendamine ja järelevalve.

Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse põhimõttest, et keskkond peab toetama lapse aktiivset osalemist ja andma talle võimaluse õppida eelkõige vahetu kogemuse, tegutsemise ja kordamise kaudu. Keskkond ei ole staatiline, vaid kujuneb ja areneb koos laste vajaduste ning rühma igapäevase eluga.

Montessori pedagoogika seisukohalt on selline teadlikult kujundatud keskkond **ettevalmistatud keskkonna (*Prepared Environment*)** aluseks. Montessori Lastekeskuses rakendatakse seda põhimõtet kooskõlas Eesti õigusaktide, laste individuaalsete vajaduste ning keskuse pikaajalise praktilise kogemusega.

2.3.2. Ettevalmistatud õpikeskkond

Montessori pedagoogikas on oluline roll ettevalmistatud keskkonnal (*Prepared Environment*), mis on kujundatud selliselt, et lapsel oleks võimalik tegutseda iseseisvalt, turvaliselt ja eesmärgipäraselt. Montessori Lastekeskuse keskkond on kohandatud laste vanusele, arengutasemele ja vajadustele ning toetab lapse loomulikku soovi uurida, õppida ja iseseisvalt tegutseda.

Õppekeskkonnas on Montessori materjalid ja muud eakohased vahendid paigutatud lapsele sobivale kõrgusele ning selliselt, et laps saab neid võimalusel iseseisvalt valida, kasutada ja pärast tegevust oma kohale tagasi panna. Keskkonna korrastatus, lihtsus ja selge ülesehitus toetavad lapse keskendumist, iseseisvust ja korra kujunemist.

Ettevalmistatud keskkond võimaldab lapsel tegutseda oma arengutasemele sobivas tempos ning valida tegevusi vastavalt oma huvidele ja valmisolekule. Lapsele antakse piisavalt aega tegevusse süvenemiseks, selle kordamiseks ja lõpetamiseks.

Keskkonnas on võimalused erinevateks tegevusteks, sealhulgas praktiliseks eluks (*Practical Life*), sensoorseks arenguks (*Sensorial*), keele ja suhtlemise toetamiseks, matemaatilise mõtlemise arendamiseks, loovaks eneseväljenduseks ning liikumiseks.

Keskkonna kujundamisel arvestatakse ka lapse liikumisvajadust ja võimalust tegutseda nii individuaalselt kui ka koos teiste lastega. Erinevas vanuses lastega rühmas võimaldab keskkond lastel õppida üksteiselt ning toetab loomulikku koostööd ja eeskuju kaudu õppimist.

Oluline osa ettevalmistatud keskkonnast on ka selle turvalisus. Materjalide ja vahendite valikul arvestatakse laste vanust ja arengutaset ning need paigutatakse ja hoiustatakse

viisil, mis võimaldab lastel tegutseda turvaliselt. Väikeste esemete, vee, puisteainete ja teiste sensoorsete vahendite kasutamisel tagatakse täiskasvanu sobiv juhendamine ja järelevalve.

Lapsehoidja jälgib regulaarselt, kuidas lapsed keskkonda ja materjale kasutavad, ning kohandab või täiendab keskkonda vastavalt laste arengule ja vajadustele. Vajadusel tutvustatakse lapsele uusi materjale ning viiakse keskkonda sisse uusi tegevusvõimalusi.

Ettevalmistatud keskkonna eesmärk on toetada lapse iseseisvust, keskendumist, liikumise koordinatsiooni, otsustusvõimet, vastutustunnet ning sisemist motivatsiooni õppida ja tegutseda.

2.3.3. Montessori materjalid ja nende kasutamine

Montessori materjalid on ettevalmistatud keskkonna oluline osa. Materjalide valikul lähtutakse nende eakohasusest, arengulisest eesmärgist, kvaliteedist, ohutusest ja sobivusest laste vanuse, arengutaseme ning individuaalsete vajadustega.

Montessori materjalid toetavad lapse aktiivset ja iseseisvat õppimist. Materjale kasutatakse muu hulgas praktilise elu (*Exercises of Practical Life*), sensoorse arengu (*Sensorial*), keele, matemaatika ning kultuuri ja looduse tundmaõppimise toetamiseks. Materjalide kaudu saab laps õppida vahetu kogemuse, käelise tegevuse, kordamise ja avastamise kaudu.

Materjalide kasutamisel lähtutakse põhimõttest **konkreetselt abstraktsele (*Concrete to Abstract*)** ning liigutakse tegevustes võimalusel lihtsamalt keerukamale (*Simple to Complex*). Materjal valitakse vastavalt lapse arengutasemele, huvile ja valmisolekule, mitte üksnes lapse vanuse põhjal.

Uue materjali tutvustamisel teeb lapsehoidja lapsele individuaalse **esitluse (*Presentation*)**, näidates rahulikult, täpselt ja samm-sammult, kuidas materjaliga tegutseda. Seejärel antakse lapsele võimalus materjali iseseisvalt kasutada, tegevust korrata ja oma tempos harjutada.

Montessori materjalide oluline põhimõte on **kontroll vea üle (*Control of Error*)**. Võimalusel on materjal või tegevus kujundatud selliselt, et laps saab oma tegevuse tulemust ise märgata ning vajadusel seda korrigeerida. See toetab lapse iseseisvust, keskendumist, probleemilahendust ja sisemist motivatsiooni.

Materjalide puhul peetakse oluliseks puhtust, korrasolekut, täielikkust ja esteetilist sobivust. Materjale kontrollitakse regulaarselt ning määrdunud, katkised, kulunud või lapsele ohtu kujutavad vahendid puhastatakse, parandatakse või eemaldatakse kasutusest. Materjalid paigutatakse ja hoiustatakse korrastatult ning lapsele sobival viisil.

Montessori Lastekeskus väärtustab kvaliteetseid ja arengut toetavaid materjale, kuid on avatud ka kaasaegsetele õppematerjalidele ja vahenditele. Uue vahendi kasutuselevõtul

hinnatakse selle pedagoogilist eesmärki, sobivust õppekeskkonda, lapse arenguvajadusi, kasutusmugavust ja ohutust. Vajadusel tehakse enne kasutuselevõttu riskianalüüs ning kavandatakse vajalikud ennetus- ja ohutusmeetmed.

Materjalide kasutamisel on esmatähtis lapse turvalisus ja heaolu. Väikeste detailide, teravate töövahendite, vee, puisteainete ja muude võimalikke riske sisaldavate materjalide kasutamisel tagatakse lapsele sobiv täiskasvanu juhendamine ja järelevalve. Materjale hoiustatakse viisil, mis vähendab nende eakohatu või ohtliku kasutamise võimalust.

Materjalide ja vahendite kasutamisel arvestatakse ka hügieeninõuetega. Korduvkasutatavaid materjale puhastatakse ja hooldatakse regulaarselt ning vajadusel puhastatakse neid pärast kasutamist. Materjalide seisukorda ja puhtust jälgitakse igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse käigus.

Lapsehoidja jälgib lapse tegevust ja arengut ning vaatluse põhjal valib sobiva materjali, tutvustab uusi tegevusi või pakub võimalusel keerukamat tegevust. Materjalide kasutamine on seotud lapse individuaalse arenguga ning selle eesmärk on toetada lapse iseseisvust, keskendumist, liikumise koordinatsiooni, sensoorset taju, keelelist ja tunnetuslikku arengut ning õppimisrõõmu.

Montessori materjalide kasutamine ei ole eesmärk omaette. Materjal on vahend lapse arengu toetamiseks ning selle kasutamisel lähtutakse alati lapse vajadustest, arengueesmärkidest ja heaolust.

2.3.4. Lapse iseseisvus ja valikuvõimalused

Montessori pedagoogika üheks oluliseks põhimõtteks on lapse iseseisvuse toetamine. Lapsele antakse võimalus teha eakohaseid valikuid, tegutseda iseseisvalt ning kogeda oma tegevuse tulemust. Iseseisvuse kujunemist toetatakse järjepidevalt alates lapse esimestest päevadest lastehoius, alustades lihtsatest ja lapse arengutasemele vastavatest tegevustest.

Valikuvõimalused kujundatakse ettevalmistatud keskkonnas (*Prepared Environment*), kus lapsele on kättesaadavad erinevad eakohased tegevused ja materjalid. Laps saab võimalusel valida, millise tegevusega ta soovib tegeleda, millist materjali kasutada ning kas tegutseda iseseisvalt või koos kaaslasega. Valikute hulk ja keerukus sõltuvad lapse vanusest, arengutasemest ja valmisolekust.

Lapse valikuvabadus toimub turvalises ja selgelt korraldatud keskkonnas ning on seotud kokkulepitud piiridega. Lapsehoidja aitab lapsel õppida valikuid tegema, oma tegevust kavandama, tegevusele keskenduma, selle lõpetama ning kasutatud vahendid oma kohale tagasi asetama. Vajadusel pakub täiskasvanu lapsele piiratud arvu sobivaid valikuid.

Iseseisvust toetatakse ka igapäevastes toimingutes. Lapsele antakse võimalus vastavalt tema arengutasemele ise riietuda ja riietumisel osaleda, süüa ja juua, pesta käsi,

korrastada oma tegevuskohta, kasutada lihtsaid töövahendeid ning hoolitseda enda ja ümbritseva keskkonna eest. Täiskasvanu aitab last vajadusel, kuid väldib tegevuse tegemist lapse eest juhul, kui laps on võimeline seda ise või vähese abiga tegema.

Montessori Lastekeskuse tugevuseks on mitmekülgne ja teadlikult ettevalmistatud keskkond, mis pakub erinevas vanuses ja arengutasemega lastele võimalusi õppimiseks, uurimiseks, kordamiseks ja iseseisvaks tegutsemiseks. Keskkonda täiendatakse ja kohandatakse vastavalt laste arengule, huvidele ja vajadustele.

Iseseisvuse toetamisel lähtutakse põhimõttest **„aita mul seda ise teha“**. Täiskasvanu ülesanne on luua lapsele sobivad tingimused, näidata vajadusel tegevuse sooritamise viisi ning anda lapsele aega ja võimalust ise proovida. Lapse eksimusi käsitletakse loomuliku õppimise osana ning võimalusel suunatakse last ise oma tegevust märkama ja korrigeerima.

Iseseisvuse ja valikuvõimaluste kaudu toetatakse lapse enesekindlust, otsustusvõimet, keskendumist, vastutustunnet, eneseregulatsiooni ja sisemist motivatsiooni. Lapse iseseisvuse areng toimub järk-järgult ning täiskasvanu arvestab alati lapse individuaalse valmisoleku ja arengutempoga.

2.3.5. Täiskasvanu roll ja lapse vaatlemine

Montessori pedagoogikas on täiskasvanu roll eelkõige lapse arengu teadlik toetamine, mitte lapse eest tegevuste ära tegemine. Lapsehoidja loob ettevalmistatud keskkonna, tutvustab lapsele materjale ja tegevusi, jälgib lapse tegutsemist ning kohandab oma juhendamist vastavalt lapse arengule ja vajadustele.

Täiskasvanu tegutseb rahulikult, järjepidevalt ja lugupidavalt. Uue tegevuse või materjali tutvustamisel näitab lapsehoidja tegevuse sooritamist täpselt ja võimalikult väheste sõnadega ning annab seejärel lapsele võimaluse ise proovida, korrata ja harjutada. Põhimõtteks on, et lapse käed tegutsevad ja laps õpib tegevuse kaudu mõistma – **„Hands to work, mind to understand.“**

Lapsehoidja roll on märgata lapse huvi, valmisolekut ja arenguvajadusi ning pakkuda talle sobival hetkel uusi võimalusi. Täiskasvanu ei sekku lapse tegevusse põhjendamatult ega kiirusta last, vaid annab talle aega keskenduda, korrata ja oma tegevus lõpule viia.

Oluline osa täiskasvanu tööst on **teadlik vaatlus (Observation)**. Lapsehoidja jälgib lapse tegevust, keskendumist, liikumist, suhtlemist, iseseisvust, materjalide kasutamist ja reaktsioone erinevates olukordades. Vaatluse eesmärk on paremini mõista lapse arengut ning kavandada talle sobivaid järgmisi tegevusi ja väljakutseid.

Vaatluse põhjal võib lapsehoidja muuta lapsele pakutavate materjalide valikut, tegevuse raskusastet, juhendamise ulatust või keskkonda. Lapsehoidja jälgib ka seda, millal laps vajab abi ja millal on valmis iseseisvamalt tegutsema. Täiskasvanu eesmärk on järk-järgult vähendada enda abi ning suurendada lapse iseseisvat tegutsemist.

Lapse arengut vaadeldes lähtutakse põhimõttest, et iga laps areneb individuaalselt. Lapse tegevust ei võrrelda teiste lastega, vaid jälgitakse tema enda arengut ja edasiminekut. Täiskasvanu märkab lapse tugevusi, huvisid ja arenguvajadusi ning kasutab neid edasise õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel.

Täiskasvanu loob tingimused, milles laps saab oma võimeid ise avastada ja näidata. Montessori lähenemises on oluline usaldada lapse arenguprotsessi ning anda talle võimalus üllatada täiskasvanut oma oskuste ja iseseisvusega.

Lapsehoidja toetab ka lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, olles lapsele rahulikuks eeskujuks. Igapäevases suhtluses kasutatakse lugupidavat kõneviisi ning lapsi suunatakse märkama teiste vajadusi, ootama oma järjekorda, lahendama erimeelsusi ja hoolitsema ühise keskkonna eest.

Lapsehoidjad väärtustavad Montessori pedagoogika põhimõtteid ning peavad oluliseks oma teadmiste ja oskuste pidevat täiendamist. Montessori lähenemise rakendamisel tutvutakse erialase kirjanduse, koolituste, täiendõppe ja kaasaegsete pedagoogiliste käsitlustega ning jagatakse omavahel praktilisi kogemusi.

Pidev enesetäiendamine aitab lapsehoidjatel paremini mõista lapse arengut, märgata laste individuaalseid vajadusi ning kujundada ja kasutada ettevalmistatud keskkonda eesmärgipäraselt. Samuti võimaldab see hoida Montessori pedagoogika rakendamist sisulisena ning olla avatud uutele teadmistele ja lapse arengut toetavatele kaasaegsetele lähenemistele.

Täiskasvanu rolli keskne eesmärk on aidata lapsel kujuneda iseseisvaks, enesekindlaks ja vastutustundlikuks tegutsejaks. Montessori lähenemises ei käsitleta õppimist ainult teadmiste omandamisena, vaid ka lapse isiksuse, enesejuhtimise ja iseseisvuse arenguna.

2.3.6. Individuaalne areng ja õppimise tempo

Montessori pedagoogikas lähtutakse põhimõttest, et iga laps on individuaalne ning tema areng toimub talle omases tempos. Õppe- ja kasvatustegevuses ei võrrelda last teiste lastega, vaid jälgitakse tema enda arengut, huvisid, valmisolekut ja edasiminekut.

Montessori käsitluses ei ole õppimise eesmärk ainult uute teadmiste ja oskuste omandamine, vaid ka lapse järkjärguline enesearen (*self-development*). Lapsele antakse võimalus kujundada iseseisvust, enesejuhtimist, keskendumisvõimet ja otsustusoskust ning õppida oma kogemuste kaudu. Montessori põhimõtet **„Hands to work, mind to understand“** võib tõlgendada kui mõtet, et lapse käeline ja praktiline tegutsemine toetab tema mõtlemise, mõistmise ja teadmiste kujunemist. Laps õpib aktiivselt tegutsedes, katsetades, kordades ja oma tegevuse tulemust vahetult kogedes.

Lapsele antakse piisavalt aega tegevuse vaatlemiseks, mõistmiseks, kordamiseks ja lõpuleviimiseks. Kordamine on oluline osa õppimisest ning lapsel võimaldatakse

tegevuse juurde tagasi pöörduda seni, kuni ta tunneb selle vastu huvi ja soovib oma oskusi täiendada.

Tegevuste ja Montessori materjalide valikul arvestatakse lapse individuaalset arengutaset, mitte ainult tema vanust. Sama vanuse lapsed võivad vajada erineva raskusastmega tegevusi ning erinevas vanuses lapsed võivad olla huvitatud samast materjalist. Lapsehoidja jälgib lapse valmisolekut ja kohandab selle põhjal tegevuse raskusastet, juhendamise ulatust ja keskkonda.

Lapse arengut toetatakse järk-järgult, liikudes lapse jaoks jõukohastelt tegevustelt keerukamate tegevuste suunas. Lapsele pakutakse uusi väljakutseid siis, kui ta on selleks valmis, vältides liigset kiirustamist või tegevuste enneaegset keerukamaks muutmist.

Lapsele antakse võimalus valida talle sobivate tegevuste vahel ning samal ajal suunatakse teda järk-järgult tegema üha teadlikumaid ja eesmärgipärasemaid valikuid. Valikuvõimalused ja tegevuste raskusaste suurenevad vastavalt lapse iseseisvuse ja oskuste arengule.

Montessori Lastekeskuses arvestatakse ka sellega, et laste areng võib eri valdkondades toimuda erineva tempoga. Laps võib olla ühes valdkonnas iseseisvam ja vajada teises rohkem täiskasvanu toetust. Sellest lähtudes ei seata kõigile lastele ühesuguseid ootusi, vaid pakutakse igaühele arenguks sobivaid võimalusi.

Lapse individuaalset arengut toetab ettevalmistatud ja mitmekülgne keskkond, kus laps saab valida, tegutseda, korrata, katsetada ja õppida nii individuaalselt kui ka koos teiste lastega. Erinevas vanuses laste ühine keskkond võimaldab lastel õppida üksteiselt ning saada eeskuju nii noorematelt kui ka vanematelt kaaslastelt.

Lapsehoidja jälgib lapse arengut järjepidevalt ning kasutab vaatlusel saadud infot edasiste tegevuste kavandamisel. Vajadusel muudetakse lapsele pakutavate materjalide valikut või raskusastet ning kohandatakse täiskasvanu toetuse ulatust.

Individuaalse arengu toetamise eesmärk on aidata lapsel kujuneda iseseisvaks, enesekindlaks ja õppimisvõimeliseks tegutsejaks, kes oskab oma võimete ja valmisoleku piires teha valikuid, keskenduda, pingutada ning kogeda rõõmu oma arengust ja saavutustest.

3. Lapse eeldatavad üldoskused

Montessori Lastekeskuses toetatakse lapse üldoskuste arengut igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse kaudu, arvestades lapse vanust, arengutaset ja individuaalseid vajadusi.

3.1. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Kolmeaastase lapse üldoskuste kujunemisel lähtutakse Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud eeldatavatest arengutulemustest. Üldoskuste arengut toetatakse igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse kaudu, arvestades lapse individuaalset arengut.

Üldoskuste valdkond 3-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused	Keskendub mängule, mängib iseseisvalt ja koos teistega, kasutab mängus loovalt erinevaid vahendeid, jäljendab tuttavaid tegevusi ning sooritab järjestikuseid lihtsaid mängulisi tegevusi.
Tunnetus- ja õpioskused	Tunneb huvi ümbritseva vastu, uurib ja katsetab ning suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vastavalt oma arengutasemele. Mõistab ja täidab lihtsaid juhiseid. Rühmitab ja võrdleb esemeid ning kasutab eakohast sõnavara.
Sotsiaalsed oskused	Suhtleb laste ja täiskasvanutega, väljendab oma soove ja vajadusi, tunneb huvi kaaslaste vastu, osaleb ühistegevuses ning arvestab lihtsamate kokkulepetega.
Eneseregulatsiooni oskused	Suudab täiskasvanu toel oma käitumist ja tundeid reguleerida, kohaneb tegevuste vahetumisega ning omastab esmased eneseteenindusoskused, sealhulgas söömisel, riietumisel ja tualeti kasutamisel.

3.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Kuue- kuni seitsmeaastase lapse üldoskuste kujunemisel lähtutakse Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud eeldatavatest arengutulemustest. Üldoskuste arengut toetatakse igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse kaudu, arvestades lapse individuaalset arengut.

Üldoskuste valdkond 6–7-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Mänguoskused	Mängib iseseisvalt ja koos kaaslastega, kavandab mängu, loob mängusituatsioone ning lepib teistega kokku rollides ja reeglites. Kasutab mängus loovalt oma teadmisi, kogemusi ja erinevaid vahendeid.
Tunnetus- ja õpioskused	Tunneb huvi õppimise ja ümbritseva maailma vastu, vaatleb, uurib, võrdleb ja katsetab. Keskendub eesmärgipärasele tegevusele, kavandab oma tegevust, kasutab omandatud teadmisi uutes olukordades ning väljendab oma mõtteid arusaadavalt. Oskab iseseisvalt tegutseda ja vajadusel abi küsida.

Sotsiaalsed oskused	Suhtleb kaaslaste ja täiskasvanutega lugupidavalt, arvestab teiste vajaduste ja tunnetega ning teeb koostööd. Järgib kokkuleppeid, oskab oma seisukohti väljendada ning leiab täiskasvanu toel või iseseisvalt lahendusi tekkinud erimeelsustele.
Eneseregulatsiooni oskused	Oskab oma käitumist ja emotsioone sobival viisil reguleerida, arvestab olukorra ja kokkulepetega ning suudab oma soove vajadusel edasi lükata. Tegutseb eesmärgipäraselt, vastutab jõukohaste ülesannete eest ning tuleb iseseisvalt toime igapäevaste eneseteenindustoimingutega.

4. Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted, dokumenteerimine ja korraldus

4.1. Lapse arengu jälgimine ja hindamine

Lapse arengut jälgitakse ja hinnatakse igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse käigus. Hindamisel lähtutakse lapse vanusest, individuaalsest arengust ning õppekavas kirjeldatud üldoskustest.

Lapse arengut jälgitakse igapäevatoimingutes, vabamängus ja kavandatud tegevustes. Tähelepanu pööratakse lapse oskustele, arengule, huvidele, pingutusele ja toimetulekule.

Hindamise eesmärk on mõista lapse arengut, märgata tema tugevusi ja vajadusi ning kavandada sobiv edasine tegevus lapse arengu toetamiseks.

Lapse arengut kirjeldatakse positiivselt ja lapsest lähtuvalt, väärtustades tema arengut ja saavutusi.

4.2. Lapse arengu toetamine

Lapse arengu toetamisel lähtutakse tema tugevustest, arengutasemest, individuaalsetest vajadustest ja huvidest. Õppe- ja kasvatustegevust kohandatakse vastavalt lapse arengule ning vajadusel kavandatakse täiendavaid toetavaid tegevusi.

Montessori Lastekeskuses toetatakse lapse iseseisvust ja arengut individuaalse lähenemise, sobiva keskkonna ning eakohaste Montessori tegevuste ja materjalide kaudu.

Lapse arengu toetamisel tehakse koostööd lapse ja vanemaga ning vajadusel kaasatakse sobiva toe leidmiseks teisi spetsialiste.

4.3. Arengu hindamise dokumenteerimine

Igal lapsel on individuaalne arengu jälgimise vihik, kuhu märgitakse lapse arengu ja oskuste kujunemisega seotud tähelepanekud. Lapse saabumisel lastehoidu hinnatakse tema olemasolevaid oskusi ning arengut jälgitakse edaspidi järjepidevalt.

Vähemalt kord kolme kuu jooksul viib lapsehoidja läbi vähemalt 15-minutilise sihipärase vaatluse, kasutades Montessori vaatlus- ja jälgimispõhimõtteid. Vaatluse põhjal hinnatakse lapse arengut ja märgitakse arengu jälgimise vihikusse olulisemad muutused, saavutused ning valdkonnad, mis vajavad edasist toetamist.

Vähemalt üks kord õppeaastas koostatakse lapse arengust kirjalik kokkuvõte. Lapsevanemale antakse regulaarselt tagasisidet lapse arengust ning vajadusel arutatakse koos lapsevanemaga lapse edasisi arenguvajadusi ja toetamise võimalusi.

Arenguvestluse korral dokumenteeritakse selle tulemused.

4.4. Koostöö vanemaga lapse arengu toetamisel

Lapse arengu toetamisel tehakse koostööd lapsevanemaga, jagades regulaarselt teavet lapse arengu, saavutuste ja toetamise vajaduste kohta.

Lapsevanema tähelepanekuid ja teadmisi lapse kohta arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel. Vajadusel lepitakse koos kokku lapse edasise toetamise võimalused ja tegevused.

Koostöö eesmärk on tagada lapse arengut toetav järjepidevus kodu ja lastehoiu vahel.

5. Vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus

5.1. Koostöö põhimõtted

Koostöö lapsevanemaga põhineb vastastikusel usaldusel, lugupidamisel, avatud suhtlusel ja lapse huvide esikohale seadmisel.

Montessori Lastekeskus ja lapsevanem jagavad lapse arengut ja heaolu puudutavat olulist teavet ning teevad koostööd lapse vajaduste ja arenguvõimaluste toetamisel.

Lapsevanemat kaasatakse lapse arengut puudutavate küsimuste arutamisse ning tema tähelepanekuid ja ettepanekuid arvestatakse võimalusel õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel.

Montessori Lastekeskus väärtustab laste ja perede erinevat kultuurilist, keelelist ja perekondlikku tausta. Lapsevanemate ettepanekul võib õppe- ja kasvatustegevustesse

kaasata erinevate kultuuride ja rahvaste traditsioone, tähtpäevi ja tegevusi. Näiteks võib tutvustada mõne rahvuse traditsioonilist tähtpäeva, rahvatantsu, muusikat, laulu, käsitööd, meisterdamist või muud lastele eakohast ja huvitavat tegevust. Selliste tegevuste kavandamisel arvestatakse rühma laste ja perede kultuurilise ning usulise taustaga ning tegevustes osalemine toimub lugupidavalt ja lapse heaolu arvestades.

Koostöö toimub konfidentsiaalsuse ja lapse isikuandmete kaitse põhimõtteid järgides.

5.2. Koostöö korraldus

Koostöö lapsevanematega toimub igapäevase suhtluse, kirjaliku infovahetuse, lapse arengu kohta antava tagasiside ning vajadusel arenguvestluste kaudu.

Igapäevase info jagamiseks kasutab Montessori Lastekeskus kinnist WhatsAppi gruppi, kus jagatakse teavet rühma tegemiste ja oluliste korralduslike küsimuste kohta. Päeva jooksul tehtud tegevustest jagatakse lapsevanematele kokkulepitud korras fotosid ja lühivideoid.

Vajadusel toimub lapse arengut, heaolu või toetamise vajadusi puudutav individuaalne suhtlus lapsevanemaga.

Võimalusel ja kokkuleppel korraldatakse vähemalt kaks korda aastas rühma ühiseid koosviibimisi, mis toimuvad rühmaruumis ning toetavad laste, vanemate ja Montessori Lastekeskuse vahelist koostööd.

Lapsevanematel on võimalus anda tagasisidet ja teha ettepanekuid Montessori Lastekeskuse õppe- ja kasvatustegevuse ning koostöö korraldamise kohta.

6. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Õppekava uuendatakse ja täiendatakse vastavalt vajadusele, arvestades muudatusi õigusaktides, lapse arengu ja õppe- ja kasvatustegevuse korraldusega seotud vajadusi ning lastehoiu töötajate ja lapsevanemate ettepanekuid.

Õppekava vaadatakse üle regulaarselt, vähemalt kord kolme aasta jooksul või vajadusel varem. Õppekava uuendamisel arvestatakse kehtivate õigusaktide muudatusi, laste arengust ja õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest tulenevaid vajadusi ning lastehoiu töötajate ja lapsevanemate ettepanekuid.

Õppekava muudatused valmistab ette lastehoiu juht koostöös õppe- ja kasvatustegevuses osalevate töötajatega.

Õppekava muudatused kinnitab lastehoiu juht ning uuendatud õppekava avalikustatakse lastehoiu veebilehel **www.tarklaps.ee**.

7. Õppekava koostamise alused ja kinnitamise andmed

Käesoleva õppekava koostamisel on lähtutud kehtivatest Eesti Vabariigi õigusaktidest, alushariduse riiklikest suunistest ning Montessori pedagoogika põhimõtetest.

Õppekava koostamisel on arvestatud eelkõige järgmiste õigusaktide ja juhendmaterjalidega:

- **Eesti Vabariigi põhiseadus**;
- **Alusharidusseadus**;
- **Alushariduse riiklik õppekava**;
- **Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded**;
- **Lastekaitseseadus**;
- **Alushariduse riikliku õppekava juhendmaterjalid**, sealhulgas „Lastehoidude õppekava ja 3-aastase lapse üldoskuste arendamine“ ning „Lapse arengu hindamine ning üldoskuste ja valdkondade eeldatavad tulemused vanuseti“;
- muud lapse tervise, ohutuse ja heaolu tagamist reguleerivad kehtivad õigusaktid.

Eesti Vabariigi põhiseadusest lähtutakse eelkõige inimese võrdsuse, inimväärikuse, hariduse, turvalisuse ning mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabaduse põhimõtetest.

Õppekava Montessori pedagoogikat käsitlevate osade koostamisel on lähtutud **Association Montessori Internationale (AMI)** Montessori pedagoogika põhimõtetest, terminoloogiast ja avalikult kättesaadavatest materjalidest. AMI käsitlust on kasutatud eelkõige Montessori ettevalmistatud keskkonna (*Prepared Environment*), praktilise elu tegevuste (*Exercises of Practical Life*), sensoorse tegevuse (*Sensorial*), materjalide esitlemise (*Presentation*), kontrolli vea üle (*Control of Error*), lapse iseseisvuse ja teadliku vaatlemise (*Observation*) kirjeldamisel.

AMI põhimõtteid rakendatakse meie lastehoius kooskõlas Eesti õigusaktide, laste individuaalsete vajaduste ning Montessori Lastekeskuse pikaajalise praktilise kogemusega. Montessori pedagoogika on keskuse põhisuund, kuid õppe- ja kasvatustegevuses ollakse avatud ka kaasaegsetele ja lapse arengut toetavatele lähenemistele.

Õppekava väljatöötamisel osalesid Saame Sõpradeks MTÜ õppe- ja kasvatustegevuses osalevad töötajad. Koostamisel arvestati laste individuaalseid vajadusi, lastehoiu praktilist töökorraldust, Montessori pedagoogika pikaajalise rakendamise kogemust ning kaasaegseid lapse arengut toetavaid teadmisi ja lähenemisi.

Õppekava on läbi arutatud ja heaks kiidetud:
09.08.2026 õppe- ja kasvatustegevuses osalevate töötajate ühisel arutelul.

Õppekava on kinnitatud:
09.08.2026 Saame Sõpradeks MTÜ juhatuse liikme otsusega.

Õppekava kinnitaja:
Saame Sõpradeks MTÜ juhatuse liige
Jevgenia Paju

Koostamise ja kinnitamise koht: Tallinn
Kuupäev: 09.08.2026

Allkiri: Jevgenia Paju/ **Allkirjastatud digitaalselt**

Käesolev õppekava on Montessori Lastekeskuse koostatud dokument. Dokumendi sisu, ülesehituse ja tekstide kasutamine või taasesitamine tervikuna või olulises osas ilma autori loata ei ole lubatud.